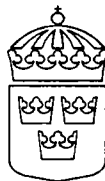

Socialutskottets betänkande

1989/90:SoU30

Godkännande av Europarådets
konvention om dopning

1989/90
SoU30

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens proposition 1989/90:142 om godkännande av Europarådets konvention mot dopning och de motioner som väckts med anledning av propositionen. I betänkandet behandlas också en motion om dopning från den allmänna motionstiden 1990.

Utskottet tillstyrker att riksdagen godkänner Europarådets konvention mot dopning. Motionerna avstyrks. Tre reservationer (m, c, mp) har avgetts.

Propositionen

I proposition 1989/90:142 har regeringen föreslagit att riksdagen godkänner Europarådets konvention mot dopning.

Motionerna

1989/90:So56 av Anita Stenberg m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av en utredning om sambandet mellan å ena sidan dopning och å andra sidan idrottens villkor, dess funktion för folkhälsan samt elitidrottens effekter.

1989/90:So57 av Karin Israelsson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om åtgärder för att motverka dopning med biotekniskt framställda produkter.

1989/90:So474 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder mot dopning.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:Kr509.

Propositionen

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner en av Europarådet den 16 november 1989 upprättad konvention mot dopning.

År 1988 beslutade Europarådet att utarbeta en konvention mot dopning. Konventionen godkändes av idrottsministrarna vid ett möte i Reykjavik sommaren 1989. Europarådets ministerkommitté beslöt att öppna konventionen för undertecknande den 16 november 1989. Konventionen undertecknades samma dag av 15 länder, däribland Sverige. Den trädde i kraft den 1 mars 1990. Sverige undertecknade konventionen med förbehåll för ratifikation.

Konventionens syfte är att minska och slutligen avskaffa dopning inom idrotten. Konventionsstaterna åtar sig att verka för detta syfte inom ramarna för resp. lands konstitutionella befogenheter. Enligt konventionens artikel 4:1 skall parterna genom lagstiftningsåtgärder eller administrativa åtgärder begränsa tillgången till och bruket av förbjudna dopningsmedel och dopningsmetoder, i synnerhet anabola steroider. Av artikel 6 framgår att parterna skall genomföra utbildningsprogram och informationskampanjer om dopningens hälsorisker och dess menliga inverkan på idrottens etiska värden. Forskning rörande idrottsträning skall uppmuntras.

Artikel 2 i konventionen innehåller definitioner av uttrycken "dopning inom idrott", "farmakologiska grupper av dopningsmedel eller dopningsmetoder" samt "idrottsmän och idrottskvinnor".

Den allmänt vedertagna definitionen på dopning är numera den av Internationella olympiska kommittén (IOC) fastställda definitionen från 1986: "Dopning är användandet av substanser tillhörande de olika grupperna av förbjudna medel, men också användandet av illegala metoder, som t.ex. bloddopning." Härtill hör den av IOC framtagna listan över substanser som är att betrakta som dopningsmedel. Listan har senast reviderats i april 1989, då bl.a. tillväxthormon fördes till de förbjudna substanserna.

En viktig del av konventionen (artikel 7) rör staternas samarbete med idrottsorganisationerna om åtgärder som skall vidtas av organisationerna. Här märks bl.a. harmonisering av bestämmelser mot dopning och regler för dopningskontroll samt disciplinära åtgärder. Idrottsorganisationerna skall också uppmuntras att samarbeta internationellt på samma sätt som konventionsstaterna enligt konventionen (artikel 8). Information om konventionens tillämpning skall lämnas till Europarådets generalsekreterare (artikel 9).

För att övervaka tillämpningen av konventionen upprättas en övervakningsgrupp, där varje ratificerande stat har en röst. Andra stater, för vilka konventionen är öppen, kan delta som observatörer (artikel 10). Övervakningsgruppen kan bl.a. godkänna den lista över förbjudna dopningsmedel och dopningsmetoder, motsvarande IOC:s fastställda lista, vilken fogats som bilaga till konventionen (Appendix; artikel 11).

Gruppen rapporterar till Europarådets generalsekreterare (artikel 12). Av propositionen framgår att övervakningsgruppen planerar att hålla sitt första möte i juli eller augusti 1990.

I propositionen anförts att Europarådskonventionen inte är en slutpunkt utan snarare en utgångspunkt för fortsatta och intensifierade insatser mot dopning. Om Sverige skall spela en aktiv roll från början i det konventionsreglerade samarbetet anser regeringen det angeläget att Sverige ratificerar konventionen i så god tid att vi omedelbart kan ingå i övervakningsgruppen. I propositionen framhålls att en förutsättning för ett trovärdigt deltagande i övervakningsgruppens arbete naturligtvis är att en ratificerande stat för egen del vidtar åtgärder för att uppfylla konventionens krav. Myndigheter och idrottsorganisationer i Sverige har enligt propositionen var för sig och i samverkan vidtagit sådana åtgärder. Sammantagna anses åtgärderna redan nu motsvara konventionskraven. Trots detta anses det nödvändigt med ytterligare insatser mot dopning. Socialministern påpekar att möjligheterna att genom ändringar i lagstiftningen minska tillgången på dopningspreparat utretts och redovisats i promemorian (Ds 1989:60) Åtgärder mot doping. I promemorian läggs fram förslag bl.a. om kompletterande lagbestämmelser för att motverka ett icke medicinskt betingat bruk av vissa typer av dopningspreparat, bl.a. beredningar av syntetiska anabola steroider. Promemorian har remissbehandlats och en proposition aviseras under innevarande år. Det anses dock inte vara nödvändigt med några lagändringar för att Sverige skall kunna ansluta sig till konventionen.

Motionerna

I motion 1989/90:So57 av Karin Israelsson m.fl. (c) begärs ett tillkännagivande till regeringen om vad som anförts om åtgärder för att motverka dopning med biotekniskt framställda produkter. Motionärerna framhåller att det är idrottsrörelsen själv som måste finna former för att stävja dopningsproblematiken. Nya metoder som avslöjar dopning måste utarbetas. Skärpta straff för dem som smugglar in anabola steroider bör övervägas liksom förbud mot förvärv, innehav och överlåtelse av vissa dopningspreparat. Enligt motionärerna går det inte att kontrollera kroppsegna ämnen. Flera biotekniskt framtagna läkemedel är sådana och kan också användas som dopningspreparat. Blodbristmedlet erythropoietin, som kan renframställas med genteknik, nämns särskilt. Motionärerna hänvisar till att socialstyrelsen i sitt remissyttande över promemorian Åtgärder mot doping (Ds 1989:60) framhållit att erythropoietin och andra substanser som ökar produktionen av röda blodkroppar bör tas upp på IOC:s förteckning över otillåtna preparat.

Motionärerna anser det viktigt att Sverige nu godkänner Europarådets konvention men att Sverige verkar för en utvidgning av IOC:s dopningslista så att nya biotekniska produkter omfattas. Motionärerna anser det också angeläget att regeringen tillsammans med idrottsrörel-

sen utarbetar förslag till att komma till rätta med och spåra utnyttjande av sådana produkter som tillväxthormon och det nämnda erythropoietinet.

Erythropoietin är ett ämne som finns naturligt i människokroppen. Ämnet medverkar till att reglera halten av röda blodkroppar i blodet. Svenska forskare har försökt att genom mätningar av halten av erythropoietin spåra s.k. blodgivning i form av blodtransfusioner. Några läkemedelsföretag har helt nyligen lyckats framställa erythropoietin med genteknik. Ämnet anses betydelsefullt för behandling av vissa svåra njursjukdomar. De svenska forskarna har bl.a. inför IOC påtalat risken för att erythropoietin kan komma att användas i stället för blodgivning. Den kapacitetshöjande effekten av erythropoietin anses vara mycket stor. Användningen av ämnet som dopningsmedel anses för närvarande omöjlig att spåra.

I motion 1989/90:So474 av Bo Lundgren m.fl. (m) begärs ett tillkännagivande till regeringen om vad som anförs i motionen om åtgärder mot dopning. Staten bör enligt motionärerna i åtminstone två avseenden kunna bidra till en lösning av dopningsproblemet. Stöd bör lämnas till kontrollverksamhet och sådan forskning som syftar till att utveckla metoder som avslöjar dopning. Narkotikaliknande preparat som används för dopning bör i princip betraktas som narkotika.

I motion 1989/90:So56 av Anita Stenberg m.fl. (mp) hemställs att riksdagen hos regeringen skall begära en utredning om sambandet mellan å ena sidan dopning och å andra sidan idrottens villkor, dess funktion för folkhälsan samt elitidrottens effekter. Motionärerna anser att konventionen i sig är viktig men att den inte räcker. Själva idrottens syften bör diskuteras för att full förståelse för dess avarter skall nås. Enligt motionärerna har en allt större prestationshets utvecklat inom elitidrotten. Denna hets utgör anledningen till att dopning över huvud taget förekommer. En utredning enligt den motionen skulle vara till mycket stor nytta för både elitidrottare och för dem som ägnar sig åt breddidrotter.

Tidigare utskottsbehandling m.m.

Utskottet behandlade tidigare under detta riksmöte, i betänkandet 1989/90:SoU6, ett motionsyrkande motsvarande det nu aktuella i motion So474 (m). I det sammanhanget redovisades utförligt aktuella bestämmelser i läkemedelslagstiftningen, narkotikalagstiftningen och lagen om straff för varusmuggling. Betänkandet innehåller också en redogörelse för dopningstestverksamheten och förslagen i den tidigare nämnda promemorian Åtgärder mot doping.

Vid sin behandling av frågan om insatser mot dopning konstaterade utskottet att frågan var föremål för beredning i regeringskansliet. Utskottet, som utgick från att ärendet behandlas skyndsamt i regeringskansliet, ansåg att beredningen av utredningsförslaget borde avvaktas innan riksdagen överväger några initiativ. Det då aktuella motionsyrkandet avstyrktes därför. Riksdagen följde utskottet (RD 1989/90:26).

Socialministern har i ett *interpellationssvar* den 24 januari 1990 (RD 1989/90:55) förklarat att utredningens förslag skall beredas med skyndsamt inom regeringskansliet och att regeringen planerar att dels lägga fram en proposition i ärendet under året, dels genomföra en översyn av kontrollen av narkotiska läkemedel i samband med övervägandena kring en ny läkemedelslagstiftning.

Riksidrottsförbundet (RF) driver sedan länge ett antidopningsprogram i vilket ingår kontrollverksamhet riktad mot vissa idrotter. RF avser att genom särskilda projekt inom ramen för programmet stimulera svenska förbund att inom sina organ påverka de internationella idrottsförbunden så att man i ökad omfattning kan göra stickprovskontroller. Programmet får stöd av statsmedel.

I årets budgetproposition, *prop. 1989/90:100 bil. 13* (bostadsdepartementet) med förslag till anslag till idrotten, framhålls motionsidrottens stora betydelse ur folkhälsosynpunkt. När det gäller elitidrotten konstateras att det är den som tilldrar sig den största uppmärksamheten i massmedia. Elitidrotten utgör dock endast en liten del av det totala idrottsutbudet. Bostadsministern anför att han för sin del vill understrika vikten av att de som ägnar sig åt elitidrott ges goda förutsättningar för detta. Det är en fråga för RF och dess specialförbund att inom ramen för anslagen sörja för att så sker. I propositionen anføres vidare att stödet till idrottens forskningsinsatser och för att bekämpa dopning under elfte huvudtiteln fortsättningsvis bör redovisas under ett nytt anslag (E 2 Stöd till idrottens forskning och utveckling m.m.). Därigenom har regeringen, enligt vad som framgår av propositionen, velat markera vikten av insatser på dessa områden. Bostadsministern konstaterar också att idrottsrörelsen konsekvent och målmedvetet ökat ansträngningarna för att motverka användningen av olika dopningsmedel och andra droger inom idrotten. Idrottsrörelsen har begärt utökade medel för att intensifiera kampen mot dopning. I propositionen anføres att kontrollverksamheten med stickprovskontroller måste kunna upprätthållas på en hög nivå. Resurserna vid Huddinge sjukhus dopningslaboratorium behöver byggas ut ytterligare. Informationsverksamheten om dopningsmedels risker bör stärkas och utformas i samråd med socialstyrelsen, Apoteksbolaget och de rättsvårdande myndigheterna, anføres det också. Det framhålls att samhället har ett ansvar för att hindra tillgängligheten av olika dopningspreparat som riskerar att skada användarna. I budgetpropositionen beräknas 6 milj.kr. för idrottsrörelsens arbete mot dopning, en ökning med 1 milj.kr.

I *proposition 1989/90:90* om forskning framhålls att forsknings- och utvecklingsarbetet när det gäller idrotten är av stor betydelse för att idrotten skall kunna utvecklas på ett positivt sätt. Det gäller såväl från folkhälsosynpunkt som från rent idrottslig synpunkt. Regeringen anser därför att det behövs en mera långsiktig vetenskaplig kunskapsuppbyggnad på idrottsforskningens område för att skapa förutsättningar för en fortsatt utveckling av svensk idrott. I propositionen föreslås ett anslag till Stöd till idrottens forskning och utveckling m.m. på 9,7 milj.kr. Detta innebär att stödet till idrottens forskning räknas upp med 1 milj.kr. utöver vad som föreslagits i budgetpropositionen. Inom

ramen för anslaget utgår, vilket redan framgått i det föregående, stöd till idrottsrörelsens arbete mot dopning. Enligt propositionen bör det ankomma på Riksidrottsstyrelsen att inkomma med förslag till regeringen om anslagets närmare användning. Regeringen anser att anslaget skall ses som ett komplement till den forskning som bekostas av forskningsråden m.fl. samt de satsningar som sker genom inrättandet av nya professurer med inriktning på idrott vid landets högskolor och universitet. Det hänvisas också till att ett centrum för idrottsforskning numera har inrättats i Stockholm.

Budgetpropositionens och forskningspropositionens förslag när det gäller stödet till idrottens forskning och utveckling har beretts och tillstyrkts i kulturutskottet (1989/90:KrU23). Riksdagen har ännu inte fattat i beslut i frågorna.

Utskottets bedömning

Vad först gäller frågan om godkännande av Europarådets konvention om dopning konstaterar utskottet att inga erinringar riktats mot konventionen i form av motioner. Inga lagändringar behövs för att Sverige skall kunna ansluta sig till konventionen. Utskottet tillstyrker att riksdagen godkänner konventionen. Utskottet vill samtidigt framhålla betydelsen av att ansträngningarna, nationellt och internationellt, att komma till rätta med dopningsproblemen inom idrotten måste fortsätta.

Två motioner tar upp det fortsatta arbetet mot dopning. I motion So57 (c) anförs att Sverige måste verka för en utvidgning av IOC:s dopningslista så att nya med genteknik framställda produkter kommer att omfattas. Motion So474 (m) efterlyser åtgärder framför allt på två områden. Staten måste enligt motionärerna stödja kontrollverksamheten och forskning som syftar till att utveckla metoder att avslöja dopning. Det behövs också enligt dem också lagstiftningsåtgärder för att komma till rätta med de narkotikaliknande preparat som används för dopning.

När det gäller åtgärder för att förhindra dopning med vissa ämnen framställda på genteknisk väg konstaterar utskottet att det just är det svenska arbetet med att finna kontrollmetoder som lett till att frågan om användning av erythropoietin uppmärksammats inom IOC. Utskottet utgår från att de svenska insatserna på detta område fortsätter. Något särskilt initiativ från riksdagens sida behövs inte. Motion So57 (c) avstyrks därför.

Utskottet konstaterar vidare att det dopningslaboratorium som finns vid Huddinge sjukhus i årets budgetproposition föreslagits få förstärkta resurser. I forskningspropositionen föreslås en ytterligare förstärkning av anslaget till idrottens forskning och utveckling. Förslagen har tillstyrkts av kulturutskottet men ännu inte behandlats av riksdagen.

Frågan om lagstiftningsåtgärder för att minska tillgången på dopningspreparat har utretts och bereds för närvarande i regeringskansliet. En proposition till riksdagen har aviserats under innevarande år.

Utskottet anser sig kunna förutsätta att de åtgärder som efterlyses i motion So474 (m) kommer att tillgodoses utan något initiativ från riksdagens sida. Motionen avstyrks därför.

Vad sedan gäller kraven i motion So56 (mp) kan utskottet konstatera att Riksidrottsförbundet bedriver ett aktivt arbete när det gäller att utveckla idrotten och när det gäller att komma till rätta med dopningsproblemen. En förstärkning av anslaget till idrottens forskning och utveckling har föreslagits av regeringen. Utskottet anser det inte påkallat att ytterligare utreda sambandet mellan dopning och idrottens villkor. Med det anförda avstyrker utskottet motion So56 (mp).

Hemställan

Utskottet hemställer

1. *beträffande godkännande av konventionen*
att riksdagen med bifall till propositionen godkänner Europarådets konvention mot dopning,
2. *beträffande åtgärder för att motverka dopning med produkter som framställts med genteknik*
att riksdagen avslår motion 1989/90:So57,
res. 1 (c)
3. *beträffande fortsatta insatser mot dopning*
att riksdagen avslår motion 1989/90:So474,
res. 2 (m)
4. *beträffande utredning om idrottens villkor m.m.*
att riksdagen avslår motion 1989/90:So56.
res. 3 (mp)

Stockholm den 17 maj 1990

På socialutskottets vägnar

Bo Holmberg

Närvarande: Bo Holmberg (s), Anita Persson (s), Sten Svensson (m), Aina Westin (s), Ulla Tillander (c), Ingrid Andersson (s), Per Stenmarck (m), Johnny Ahlqvist (s), Rinaldo Karlsson (s), Ingegerd Anderlund (s), Ingrid Hemmingsson (m), Ingrid Ronne-Björkqvist (fp), Rosa Östh (c), Gudrun Schyman (vpk), Anita Stenberg (mp), Jan Andersson (s) och Ulla Orring (fp).

1. Åtgärder för att motverka dopning med produkter som framställts med genteknik (mom. 2)

Ulla Tillander och Rosa Östh (både c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "När det gäller" och slutar med "So57 (c) avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

När det gäller åtgärder för att förhindra dopning med vissa ämnen framställda på genteknisk väg delar utskottet uppfattningen i motion So57 (c) att Sverige bör verka för en utvidgning av av IOC:s dopningslista så att nya med genteknik framställda produkter kommer att omfattas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 2 bort hemställa

2. *beträffande åtgärder för att motverka dopning med produkter som framställts med genteknik*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:So57 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Fortsatta insatser mot dopning (mom. 3)

Sten Svensson, Per Stenmarck och Ingrid Hemmingsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Utskottet konstaterar" och på s. 7 slutar med "avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion So474 (m) att det behövs ett ökat statligt stöd när det gäller kontrollverksamheten och den forskning som syftar till att utveckla metoder att avslöja dopning. Utskottet anser också i likhet med motionärerna att det är angeläget med lagstiftningsåtgärder för att komma till rätta med de narkotikaliknande preparat som används för dopning. Vad utskottet anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 3 bort hemställa

3. *beträffande fortsatta insatser mot dopning*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:So474 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Utredning om idrottens villkor m.m. (mom.4)

Anita Stenberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Vad sedan" och slutar med "So56 (mp)." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion So56 (mp) att det behövs en utredning om sambandet mellan å ena sidan dopning och å andra sidan idrottens villkor, dess funktion för folkhälsan samt elitidrottens villkor. En sådan utredning skulle vara till mycket stor nytta för både

elitidrottare och för dem som ägnar sig åt breddidrotter. En större kunskap i dessa frågor kan också medverka till att insatserna mot dopning inom idrotten kan göras mer verksamma.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motion So56 (mp) som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 4 bort hemställa

4. beträffande *utredning om idrottens villkor m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:So56 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

